

At: Aelodau'r Pwyllgor Llywodraethu
ac Archwilio

Dyddiad: 20 Ebrill 2023

Rhif Union: 01824706204

ebost: democrataidd@sirddinbych.gov.uk

Annwyl Gyngorydd

Fe'ch gwahoddir i fynychu cyfarfod y **PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO, DYDD MERCHER, 26 EBRILL 2023** am **9.30** am yn **YN SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD FIDEO.**

Yn gywir iawn

G Williams
Swyddog Monitro

AGENDA

1 YMDDIHEURIADAU

2 DATGANIADAU O FUDDIANT (Tudalennau 3 - 4)

Aelodau i ddatgan unrhyw ddiddordebau personol neu niweidiol mewn unrhyw fusnes y nodwyd eu bod yn cael eu hystyried yn y cyfarfod hwn.

3 MATERION BRYN

Dylid ystyried hysbysiad o eitemau, sydd ym marn y Cadeirydd yn y cyfarfod fel mater o frys yn unol ag Adran 100B(4) o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972.

4 COFNODION (Tudalennau 5 - 12)

I dderbyn cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol a gynhaliwyd ar 8 Mawrth 2023 (copi wedi'i amgáu).

5 DIWEDDARIAD ARCHWILIAD MEWNOL (Tudalennau 13 - 38)

I ystyried adroddiad gan y Prif Archwilydd Mewnol (copi wedi'i amgáu) diweddarau'r aelodau ar gynnydd Archwilio Mewnol.

6 RHAGLEN GWAITH PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO
(Tudalennau 39 - 44)

Ystyried blaenoriaid rhaglen waith y pwyllgor (copi wedi'i amgáu).

ER GWYBODAETH

7 ADRODDIAD GWYBODAETH - ARCHWILIO CYMRU - CYNLLUN
ARCHWILIP AMLINELLOL 2023 (Tudalennau 45 - 56)

I dderbyn gwybodaeth mae adroddiad gan Archwilio Cymru o'r enw Cynllun Archwilip Amlinellol 2023 (copi wedi'i amgáu).

AELODAETH

Y Cynghorwyr

Ellie Chard
Justine Evans
Carol Holliday

Elfed Williams
Mark Young

Aelod Lleyg

Nigel Rudd
David Stewart

Paul Whitham

COPIAU I'R:

Holl Gynghorwyr er gwybodaeth
Y Wasg a'r Llyfrgelloedd
Cynghorau Tref a Chymuned

PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd yn yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo, Dydd Mercher, 8 Mawrth 2023 am 9.30 am.

PRESENNOL

Y Cyngorwyr Ellie Chard, Justine Evans, Carol Holliday a Mark Young (Is-gadeirydd)

Aelodau Lleyg Paul Whitham, Nigel Rudd a Dave Stewart

Aelodau'r Cabinet – Y Cynghorydd Gwyneth Ellis – Aelod Arweiniol dros Gyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol.

Y Cynghorydd Barry Mellor – Aelod Arweiniol dros yr Amgylchedd a Thrafnidiaeth.

HEFYD YN BRESENNOL

Corporate Director: Governance and Business – Monitoring Officer (GW), Head of Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo (Adran 151) (SG), Prif Archwilydd Mewnol (BC), Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Gwella Busnes a Moderneiddio (NK), Rheolwr Rhaglen Newid Hinsawdd (HVE), Gweinyddwr Pwyllgor (NH) (Gwesteigr Zoom) a Gweinyddwr Pwyllgor (SJ).

Roedd cynrychiolwyr Archwilio Cymru, Mike Whiteley a Gwilym Bury hefyd yn bresennol.

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorydd Elfed Williams.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Cododd y Cadeirydd, yr Aelod Lleyg David Stewart ddiddordeb personol yn eitem agenda 6 – Diweddariad Cynnydd ar Ddatganiad o Gyfrifon 2021/22 wrth iddo gyfeirio at Gronfa Bensiwn Clwyd yr oedd yn dderbynydd ohoni. Yn ogystal, rhoddodd wybod i'r pwyllgor ei fod hefyd yn aelod o Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio Cyngor Sir y Fflint.

3 MATERION BRYD

Ni chodwyd eitemau bryd.

4 COFNODION

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar 25 Ionawr 2023 i'w hystyried.

Materion Cywirdeb – Dim

Matters Arising – Tudalen 6 –Cofnodion – Gofynnodd Paul Whitham am ddiweddariad ar hyfforddiant. Cadarnhaodd y Cadeirydd y byddai cynllun hyfforddiant amserlen o fudd i'r aelodau. Dyma oedd ei ddyddiadau deall yn cael eu ceisio cadarnhau dyddiadau. Cadarnhaodd y byddai sesiwn hyfforddiant wedi ei threfnu ar gyfer 25 Mai 2023 ar ganllawiau newydd CIPFA. Y gred oedd y byddai'r sesiwn honno'n tynnu sylw at feysydd ar gyfer hyfforddi ac y byddai'n poblogi'r cynllun hyfforddi.

Cadarnhaodd y Prif Archwilydd Mewnol fod dyddiadau ar gyfer Mehefin, Gorffennaf a Medi 2023 yn cael eu ceisio. Rhoddodd wybod i'r pwyllgor y byddai sesiwn hyfforddi ar y Datganiad Cyfrifon yn cael ei ddarparu ar ddyddiad hyfforddi Gorffennaf neu Fedi.

Tudalen 9 - Cynllunio'r Grŵp Recriwtio, Cadw a'r Gweithlu - Cadarnhaodd y Cadeirydd y byddai'n codi'r argymhellion yng nghyfarfod Grŵp y Cadeiriau Craffu a'r Is-Gadeiryddion. Yn ogystal, cadarnhaodd y Prif Archwilydd Mewnol fod disgwyl i'r adolygiad Archwilio Mewnol o Gynllunio'r Gweithlu ddechrau ar ddydd Llun 13 Mawrth. Clywodd yr aelodau o fewn cwmpas y ddogfen nad oedd yr adroddiad yn edrych ar genhedlaeth hŷn yn dychwelyd i'r gwaith ond yn mynd i'r afael â gweithwyr oedd yn agosáu at oed ymdeol yn parhau mewn swyddi hyd at eu hymddeoliad.

Tudalen 13 – Diweddariad Proses y Gyllideb – Gofynnodd yr Aelod Lleyg Nigel Rudd am ddiweddariad ar y cynllun cyfathrebu a oedd i'w gyflwyno i CET a'r Cabinet. Cadarnhaodd y Swyddog Monitro fod yr ymgynghoriad gydag undeb llafur wedi digwydd. Cadarnhaodd y byddai'n cysylltu gyda'r aelod y tu allan i'r pwyllgor i ddarparu rhagor o wybodaeth.

PENDERFYNWYD, yn amodol ar yr uchod fod cofnodion y pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a gynhaliwyd ar 25 Ionawr 2023 yn cael eu derbyn a'u cymeradwyo fel cofnod cywir.

5 ADRODDIAD ARCHWILIO CYMRU - PARODRWYDD Y SECTOR CYHOEDDUS I FOD YN DDI-GARBON NET ERBYN 2030

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Barry Mellor Aelod Arweiniol dros yr Amgylchedd a Thrafnidiaeth ynghyd â Rheolwr y Rhaglen Newid Hinsawdd i'r cyfarfod. Cyn hynny roedd yr adroddiad wedi ei gyflwyno er gwybodaeth i'r pwyllgor. Bryd hynny fe benderfynodd y pwyllgor ei fod am dderbyn adroddiad ffurfiol i'w drafod.

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros yr Amgylchedd a Thrafnidiaeth yr adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol) i aelodau. Roedd yr adroddiad yn crynhoi Adroddiad Archwilio Cymru ar Barodrwydd Sector Cyhoeddus ar gyfer Sero Net Carbon erbyn 2030. Roedd yn rhoi ymatebion i'r Swyddogion i'r pum Galwad am weithredu (atodiad2).

Pwysleisiodd wrth aelodau'r rheswm dros yr adroddiad oedd sicrhau bod yr Aelodau yn cael gwybod amdanynt ac yn gallu craffu ar arsylwadau a gweithredoedd yn dilyn archwiliad allanol sy'n berthnasol i Gyngor Sir Ddinbych.

Diolchodd Rheolwr y Rhaglen Newid Hinsawdd i'r aelodau am y gwahoddiad i gyflwyno'r adroddiad i aelodau. Atgoffodd aelodau fod dyletswydd deddfwriaethol gan yr Awdurdod o fewn Cymru i gyflawni diffygion sero net yng Nghymru erbyn 2050. Uchelgais benodol o hynny oedd y Sector Cyhoeddus Sero Carbon Net Cymru erbyn 2030. Ers 2021 roedd Llywodraeth Cymru wedi gofyn i bob corff sector cyhoeddus yng Nghymru adrodd ar eu diffygion carbon bob blwyddyn. Clywodd yr aelodau fod Archwilio Cymru wedi cynnal adolygiad manwl o Gyngor Sir Ddinbych ym mis Rhagfyr 2020 i fis Mehefin 2021 ar y pwnc hwn, yn benodol ei allu i gyflawni ei uchelgeisiau amgylcheddol. Cyhoeddwyd yr adroddiad terfynol ym mis Hydref 2021 a daeth i'r casgliad fod y Cyngor yn gwneud cynnydd ardderchog o ran ymgorffori ei uchelgeisiau amgylcheddol.

Er na wnaeth Archwilio Cymru argymhellion penodol yn eu Report of Public Sector Readiness for Net Carbon erbyn 2030 o ystyried natur lefel uchel eu hadolygiad, cynigiodd yr adroddiad bum galwad am Gamau Gweithredu i sefydliadau eu hystyried. Arweiniwyd yr aelodau drwy bob un mor fanwl yn yr adroddiad.

Tynnodd sylw at ddefnyddioldeb atodiad2 adroddiad Archwilio Cymru wrth ddelweddu'r fframwaith deddfwriaethol a pholisi sy'n sail i ddatgarboneiddio.

Roedd yr adroddiad hwn yn pryderu am ddatgarboneiddio yn unig a parodwyd y sector cyhoeddus i gyrraedd y nod sero net hwnnw.

Cadarnhaodd Gwilym Bury, cynrychiolydd Archwilio Cymru fod darn o waith wedi'i wneud gan Archwilio Cymru a'i fod yn adroddiad cadarnhaol. Rhan allweddol yr adroddiad oedd yr Ymatebion Rheoli a'r hyn roedd yr awdurdod yn bwriadu ei wneud yn unol â'r camau gweithredu.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am y cyflwyniad manwl.

Yn ystod y drafodaeth trafodwyd y meysydd canlynol yn fanylach:

- Nid oedd unrhyw gynlluniau i gynnwys hepgoriadau o stoc tai cymdeithasol a ddargedwir gan ddarparwyr tai cymdeithasol eraill, tai yn y sector rhentu preifat a pherchennog yn meddiannu tai o fewn y targedau Net Carbon Zero. Y ddau ar gyfer targedau Llywodraeth Cymru yn y Sector Cyhoeddus a Strategaeth Newid Hinsawdd ac Ecolegol Lleol Cyngor Net Sero erbyn targed 2030. Roedd cyfrifoldeb deddfwriaethol i leihau carbon o dai.
- Roedd gweithio gartref wedi dechrau cael ei fesur o ddata 2021/22. Yn ôl y tybiwyd, byddai Sir Ddinbych yn cynnwys bod data carbon o fewn mesur sero net lleol yn dilyn adolygu'r strategaeth. Ar gyfer y flwyddyn 2021/22 roedd yr hepgoriadau o staff sy'n gweithio gartref yn cyfateb i 3.68 tunnell, o'i gymharu â'r carbon a hepgorwyd gan staff sy'n cymudo i waith o 2141 tunnell. Doedd gofyn i weithwyr weithio o adref ddim yn cynyddu'r carbon cymaint â'r arbediad a wnaed o beidio cymudo.
- Fe wnaeth Archwilio Cymru adolygiad o Stoc Tai Cyngor yn 2018. Er nad oedd Safonau Cydraddoldeb Tai Cymru yn sôn yn benodol am dargedau carbon, roedd yn cynnwys targedau effeithlonrwydd ynni. Roedd Llywodraeth Cymru wrthi'n ymgynghori ar safon newydd yn lle Safon Cydraddoldeb Tai Cymru. ...
- Roedd gan bob ffynhonnell hepgor darged ar gyfer 2030, oedd wedi'i rannu â 9 i roi targed blynyddol. Recordiwyd y cyfan ar Verto a'i adrodd yn flynyddol.
-

- Y gyllideb oedd yn gysylltiedig â'r rhaglen Newid Hinsawdd ac Ecolegol roedd yn arian ar gyfer staffio a sicrhau adnoddau ar ei chyfer. Roedd arian hefyd yn gyllideb ar gyfer cyfalaf, wedi'i ariannu drwy fenthyca darbodus. Ar hyn o bryd roedd hynny'n £8.38miliwn, cafodd yr Awdurdod ei ymrwymo ar gyfer tair blynedd gyntaf y Strategaeth. Roedd swyddogion wedi llwyddo i dynnu grantiau allanol i lawr er mwyn lleihau'r baich benthyca ar y cyngor.
- Gofynnodd yr aelodau a fyddai modd darparu'r hyfforddiant llythrennedd Carbon ar gyfer aelodau lleyg yr awdurdod. Roedd cwrs e-ddysgu ar Gyflwyno i Newid Hinsawdd. Gofynnwyd i'r holl weithwyr gwblhau'r dysgu hwn. Gofynnodd yr aelodau a fyddai modd dosbarthu e-bost gyda manylion hyfforddiant i aelodau.
- Roedd y Net Carbon Zero yn bwydo i mewn i'r rhaglen waith ar draws y Cyngor, bu'n rhaid adolygu'r gallu i fwydo i strategaethau megis strategaeth gynllunio'r gweithlu ychydig yn wahanol. Roedd gan bob Gwasanaeth gynllun gweithlu i adolygu'r gwasanaeth angen er mwyn sicrhau bod capasiti staff yn cael ei wneud er mwyn cyflawni'r holl amcanion.
- Fe wnaeth swyddogion ymddiheuro am oruchwylio peidio â chynnwys anweithiau yn y gadwyn gyflenwi yn ymateb y rheolwyr ar yr A5. Cafodd diffygion i'r gadwyn gyflenwi eu monitro a'u hadolygu a'u hadrodd i Lywodraeth Cymru yn flynyddol. Cafodd targed lleol ar gyfer lleihau 35% o hepgoriadau'r gadwyn gyflenwi erbyn 2030 ei weithio tuag ato.
- Nid oedd gan yr awdurdod arian i fuddsoddi yn y tymor hir. Roedd buddsoddiadau ar sail dros dro, tymor byr. Roedd yr arian ar gyfer y strategaeth hon yn cael ei fenthyg yn unig.
- Roedd strategaeth rheoli asedau newydd o dan y broses gymeradwyo ar hyn o bryd. Roedd yn mynd drwy'r broses wleidyddol ar gyfer ymgynghori. Roedd gwaith partneriaeth gyda thrydydd parti yn amlwg fel dal swyddfa'r Crwner yn Neuadd y Sir ymysg eraill. Y gobaith oedd y byddai gweithio mewn partneriaeth yn y dyfodol yn digwydd.
- Pwysleisiodd swyddogion ei fod yn darged heriol erbyn 2030. Roedd y targedau gafodd eu gosod yn uchelgeisiol ond roedd swyddogion yn archwilio pob llwybr i leihau carbon ar draws y cyngor.
- Nodwyd bod y Cyngor wedi dangos Arweinyddiaeth wrth fabwysiadu'r strategaeth, dangoswyd arweinyddiaeth wleidyddol drwy'r Aelod Arweiniol a chymeradwyaeth gan yr holl aelodau. Roedd y Prif Weithredwr wedi dangos arweinyddiaeth fel Arweinydd Strategol ar gyfer yr Ymateb Argyfwng Hinsawdd ac Ecolegol. Fel awdurdod dangoswyd ymrwymiad cryf i gyflawni'r strategaeth.
- Roedd risg gorfforaethol 45 yn risg amlwg o ran peidio â chyrraedd y targedau a osodwyd. Cafodd ei fonitro gan y fethodoleg rheoli risg corfforaethol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am yr ymateb manwl i gwestiynau'r aelodau. Awgrymodd y Swyddog Monitro fod y pwyllgor yn derbyn adroddiad ar yr adolygiad o'r strategaeth cyn iddo gael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn er mwyn rhoi sicrwydd i bryderon yr aelod.

Cadarnhaodd y Prif Archwilydd Mewnol ei fod wedi addo y byddai archwilyr yn gofyn ym mhob archwiliad beth oedd pob ardal gwasanaeth yn ei wneud ar gyfer y fenter lleihau carbon o fis Ebrill 2023.

Clywodd yr aelodau y byddai adroddiad perfformiad blynyddol ychwanegol yn cael ei gwblhau. Byddai hyn yn cynnwys hunan-asesiad ynghylch meysydd llywodraethu allweddol fel y rhaglen hon.

PENDERFYNODD,

- I. Bod Aelodau wedi ystyried yr adroddiad, y pum galwad cysylltiedig i weithredu, yr angen a nodwyd i sefydliadau fod yn feiddgar ac arloesol a'r datganiad na fydd yr Archwilydd Cyffredinol yn beirniadu sefydliadau am fentro a reolir yn dda i fynd i'r afael â'r her ddigynsail hon.*
- II. Bod Aelodau yn ystyried ymatebion swyddogion i'r pum galwad i weithredu, gan roi adborth fel y bo'n briodol.*
- III. Cytunodd yr aelodau hwnnw y dylid dosbarthu cyfathrebu i aelodau gan gynnwys Adroddiad Archwilio Cymru ac Ymateb y Rheolwyr.*

6 DIWEDDARIAD AR GYNNYDD AR DDATGANIAD O GYFRIFON 2021/22

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Gyllid, Perfformiad ac Asedau Strategol yr adroddiad (a gylchredwyd yn flaenorol). Roedd y Pwyllgor wedi dirprwyo'r cyfrifoldeb i gymeradwyo'r cyfrifon archwilio y gobeithiwyd eu cyflwyno i'r pwyllgor ar 8 Mawrth 2023. Nid oedd hyn wedi profi'n bosibl ac roedd yr adroddiad yn rhoi'r rheswm.

Ychwanegodd y Pennaeth Cyllid bod yr adroddiad yn rhoi diweddariad i'r aelodau oedd bod y broses yn cyrraedd. Tynnodd sylw at y berthynas waith agos gydag Archwilio Cymru, ac roedd yn falch bod dull y cytunwyd arno o gwblhau'r cyfrifon wedi ei gyrraedd.

Pwysleisiodd fod y materion a godwyd wedi bod mewn perthynas â dwy warchodfa ar wahân, yn y nodyn wrth gefn na ellir eu defnyddio yn y Datganiad o Gyfrifon. Atgoffodd aelodau fod y cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio yn gronfeydd wrth gefn nad oedd yn effeithio ar statws ariannol y Cyngor fel corff a ariennir yn gyhoeddus.

Darparwyd rhywfaint o hanes a rhesymau i'r aelodau pam y cafodd y papurau eu gohirio.

Clywodd yr aelodau bod dau fater, un yn newid i'r Cod Cyfrifeg oedd wedi ei weithredu mewn ffordd a ddylai fod wedi gweithredu'n wahanol. Derbyniodd swyddogion mai'r gweithredu amgen oedd y dull cywir ac roedd yn gytûn i wneud y newidiadau angenrheidiol.

Roedd y mater arall oedd wedi ei godi o gwmpas y dull roedd y cyngor yn cyfrif am anheddau tai'r cyngor. Roedd y gofrestr asedau yn rhestru pob tŷ, ond roedd y dull a fabwysiadwyd wrth gyfrifo'r gwariant yn y flwyddyn wedi bod ar lefel y math o asedau. Amlygwyd hyn gan Archwilio Cymru a gofynnwyd am ddiwygio'r gofrestr asedau. Roedd mater wedi cyffroi wrth edrych ar y data, heb fod â gwybodaeth reoli hanesyddol i neilltuo asedau yn gywir yn hanesyddol i 2007/08. Ar ôl cyrraedd dull y cytunwyd arno i ddosrannu'r costau hynny yn ôl i 2007/08. Pan ddechreuodd swyddogion y dull hwn daeth yn amlwg nad oedd papurau gwaith yn cyd-fynd â'r gofrestr asedau sy'n bell yn ôl. Yn dilyn trafodaethau pellach gydag Archwilio

Cymru fe gytunwyd i fynd yn ôl mor bell â 2016/17. Clywodd yr aelodau mai 2016/17 oedd y tro diwethaf i anheddau'r Cyngor gael eu hailbrizio'n llawn.

Dywedodd y Pennaeth Cyllid ers ysgrifennu'r adroddiad, roedd swyddogion wedi cwblhau'r gwaith yn fewnol. Byddai'n cael ei gyflwyno i Archwilio Cymru i gael trafodaeth ac i ofyn a ydyn nhw am weld y gwaith hwnnw. Y gobaith oedd y gallai cyfrifon gael eu datblygu yn dilyn y trafodaethau hynny i'w cyflwyno i'r pwyllgor ym mis Medi 2023.

Cynigiodd ei ddiolch i Archwilio Cymru am barhau i weithio'n agos a'r gefnogaeth o ran cwblhau'r gwaith. Oherwydd y gwaith ychwanegol ar Ddatganiad Cyfrifon 2021/22, pwysleisio, bod swyddogion Cyllid ar ei hôl hi gyda phrosiectau eraill.

Fe wnaeth cynrychiolydd Archwilio Cymru, Mike Whiteley, ddiolch i'r Pennaeth Cyllid a'i swyddogion am y trafodaethau a'r heriau yn ystod y cyfarfodydd. Roedd yn bwysig bod swyddogion yn teimlo eu bod yn gallu gofyn a herio barn a barn. Yn ei farn ef roedd yn cytuno bod y cydweithio wedi bod yn gadarnhaol.

Pwysleisiodd wrth aelodau'r nod o gwblhau gwaith 2022/23 erbyn Tachwedd/Rhagfyr 2023 roedd yn gyson â phob Awdurdod arall yng Nghymru.

Awgrymwyd gan yr aelodau bod nodyn yn cael ei ddsbarthu i aelodau yn dilyn y cyfarfod ar y sgil effeithiau, ar ddifrifoldeb ac amserlen y canlyniadau posibl ar yr oedi. Gellid dosbarthu e-bost diweddarau cyflym i aelodau am wybodaeth.

Clywodd aelodau mai Sir Ddinbych oedd yr awdurdod olaf i ddatrys y mater presennol hwn ar hyn o bryd. Roedd materion tebyg wedi'u codi a'u datrys mewn awdurdodau eraill dros y blynyddoedd blaenorol.

Dywedodd cynrychiolydd Archwilio Cymru wrth y pwyllgor, Archwilio Cymru oedd wedi edrych ar y materion yn y blynyddoedd blaenorol. Fe wnaeth Archwilio Cymru archwilio sampl o'r cyfrifon. Amgylchiadau penodol ar gyfer eleni oedd y codiad prisio, bod codiad eiddo wedi nodi'r mater penodol hwn.

Roedd Archwilio Cymru yn gytûn bod modd cyrraedd y dyddiad cau ym mis Medi.

Pwysleisiodd y Pennaeth Cyllid oherwydd newidiadau Llywodraeth Cymru, nid oedd gan unrhyw Awdurdod Cymreig gyfrifon wedi eu hawdurdodi cyn Ionawr 2023. Pwysleisiodd fod y cynllun gwaith wrth symud ymlaen yn ei alluogi i wneud trefniadau o amgylch y dyddiadau cau.

Ar ran y Pwyllgor, diolchodd y Cadeirydd i'r holl swyddogion am y sicrwydd a roddwyd ar y gwaith wedi'i gwblhau a'r gwaith yn parhau. Roedd yr aelodau wedi cael sicrwydd nad oedd Archwilio Cymru wedi codi unrhyw bryderon mawr eraill ar wahân i'r hyn gafodd ei gyhoeddi.

Dywedodd y Pennaeth Cyllid ei fod yn hapus i drafod pryderon gydag aelodau neu'r cyhoedd os oes unrhyw gwestiynau'n cael eu codi.

Atgoffwyd aelodau fod y Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi'i gynnwys yn y Datganiad Drafft o Gyfrifon a gyhoeddwyd. Ni fu unrhyw newidiadau i'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol.

Pwysleisiodd Cynrychiolydd Archwilio Cymru pe bai'n cael ei gyhoeddi heb y Datganiad Cyfrifon byddai'n rhaid peidio â'i ddatrys bryd hynny.

PENDERFYNWYD, bod aelodau'n nodi'r adroddiad diweddar.

7 RHAGLEN GWAITH PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cyflwynwyd Rhaglen Gwaith Ymlaen y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w hystyried (a gylchredwyd yn flaenorol).

Cadarnhaodd y Swyddog Monitro fod yr aelodau wedi cytuno i gynnwys adroddiad diweddar ar Sero Carbon Net, dywedodd fod yr adolygiad yn parhau am y 12 mis nesaf. Awgrymodd y dylid cynnwys adroddiad dilynol ar Raglen Forward Work o dan 'Eitemau yn y Dyfodol'. Roedd pob aelod yn gytûn.

Nododd y Cadeirydd fod yr adroddiad Archwilio dilynol ar Eithriadau ac Eithriadau wedi'u dileu. Esboniodd y Prif Archwilydd Mewnol fod hyn wedi digwydd oherwydd oedi cyn recriwtio yn y tîm archwilio. Cytunwyd i gynnwys dan 'Eitemau i'r Dyfodol' ar y Rhaglen Flaen Waith.

Roedd adroddiad blynyddol Whistleblowing wedi'i ohirio i aelod pwyllgor Mehefin, roedd hyn oherwydd capasiti. Byddai'n caniatáu cynnwys data blwyddyn gyflawn. Dywedodd y Swyddog Monitro wrth aelodau mai dim ond nifer fechan o faterion fyddai angen eu hadrodd.

Cadarnhaodd y Cadeirydd y byddai'r adroddiad blynyddol Llywodraethu ac Archwilio Blynyddol yn cael ei gyflwyno yng nghyfarfod pwyllgor mis Ebrill. Oherwydd nifer o faterion y gred oedd bod yr adroddiad blynyddol diwethaf a ystyriwyd gan y pwyllgor am y flwyddyn a ddaeth i ben yn 2020. Roedd canllawiau newydd CIPFA ar gyfer y pwyllgor yn cynnwys gwybodaeth am yr adroddiad blynyddol ac yn darparu templed. Awgrymwyd yn dilyn yr adroddiad a oedd i'w gyflwyno ym mis Ebrill 2023, mae'r adroddiad blynyddol yn mabwysiadu canllawiau o wybodaeth y CIPFA.

Clywodd yr aelodau y byddai'r Datganiad Cyfrifon ar gyfer 2021/22 yn cael ei gyflwyno ym mis Medi 2023. Hefyd oedd i fod yng nghyfarfod mis Medi roedd adroddiad ar Ddatganiad Drafft Cyfrifon 2022/23.

Cadarnhaodd y Prif Archwilydd Mewnol y bydd y Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cael ei gyflwyno i'r pwyllgor ym mis Mehefin 2023 ynghyd â'r Adroddiad Blynyddol Archwilio Mewnol, Strategaeth Archwilio Mewnol 2023/24 a Siarter Archwilio Mewnol 2023/24.

Nodwyd bod angen cynnwys adroddiad ar y Broses Gwynion Corfforaethol ar y Rhaglen Waith Ymlaen. Cytunwyd i gynnwys ar y rhaglen ar gyfer cyfarfod Pwyllgor Gorffennaf 2023.

Tynnodd yr Aelod Lleyg, Nigel Rudd, sylw at rai pryderon posib ar y gwaith partneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwalader, a osodwyd mewn

mesurau arbennig yn ddiweddar. Pwysleisiodd fod y gwaith partneriaeth wedi'i gynnwys yn y Gofrestr Risgiau.

Awgrymodd Gwilym Bury cynrychiolydd Archwilio Cymru y byddai yn well i Bwyllgor Craffu drafod a derbyn adroddiad ar Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwalader.

Cadarnhaodd y Swyddog Monitro fod Risg 21 mewn perthynas â'r Cyngor gyda'r Bwrdd Iechyd. Rhoddodd sicrwydd i aelodau, bod y Gofrestr Risg Gorfforaethol i fod i gael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Craffu Perfformiad ar 27 Ebrill 2023. Cyn i'r adroddiad hwnnw gael ei gyflwyno, bydd y Tîm Gweithredol Corfforaethol yn adolygu'r gofrestr. Rôl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio oedd sicrhau trefniadau priodol yn eu lle i reoli risgiau.

Grŵp Craffu ar y Cadeiriau a'r Is-Gadeiryddion oedd y grŵp Cydlynu Craffu. Mae aelodau o'r grŵp hwnnw'n adolygu ac yn cydlynu'r rhaglenni gwaith ymlaen ar gyfer cyfarfodydd Craffu.

Cytunodd y Cadeirydd i godi'r pryder yng nghyfarfod nesaf Craffu'r Cadeiryddion a'r Is-Gadeiryddion i'w drafod.

PENDERFYNWYD hynny, nodir rhaglen waith ymlaen y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Daeth y cyfarfod i ben am 11.55 am.

Adroddiad i'r	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad y cyfarfod	26 Ebrill 2023
Aelod Arweiniol / Swyddog	Y Cyngorydd Gwyneth Ellis / Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Awdur yr adroddiad	Bob Chowdhury – Prif Archwilydd Mewnol
Teitl	Diweddariad Archwilio Mewnol

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

- 1.1. Mae'r adroddiad hwn yn rhoi diweddariad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gynnydd diweddaraf Archwilio Mewnol o ran ei ddarpariaeth gwasanaethau, darpariaeth sicrwydd, adolygiadau wedi'u cwblhau, perfformiad ac effeithiolrwydd wrth yrru gwelliant.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

- 2.1. I ddarparu gwybodaeth am y gwaith a wnaed gan Archwilio Mewnol ers cyfarfod diwethaf y Pwyllgor. Mae'n caniatáu i'r Pwyllgor fonitro perfformiad a chynnydd Archwilio Mewnol yn ogystal â darparu crynodebau o adroddiadau Archwilio Mewnol fel y gall y Pwyllgor gael sicrwydd ar wasanaethau eraill y cyngor ac ardaloedd corfforaethol. Mae hyn yn galluogi'r pwyllgor i gyflawni ei gyfrifoldebau yn unol â'i Dymor Cyfeirio. Bydd cyflwyno'r cynllun archwilio yn cynorthwyo'r pwyllgor i gael sicrwydd bod y Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn adlewyrchu'n briodol amodau'r Cyngor.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- 3.1. Bod y Pwyllgor yn ystyried cynnwys yr adroddiad, yn asesu cynnydd a pherfformiad Archwilio Mewnol.

- 3.2. Bod y Pwyllgor yn penderfynu a oes angen sicrwydd pellach ar unrhyw un o'r meysydd archwilio i ddilyn y cynnydd wrth weithredu'r cynlluniau gweithredu gwella.

4. Manylion yr adroddiad

- 4.1. Mae atodiad 1 yn rhoi diweddariad ar waith archwilio mewnol a wnaed ers yr adroddiad diweddar diwethaf i'r pwyllgor ym mis Ionawr 2023.
- 4.2. Ers adroddiad diweddar'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio diwethaf, mae saith archwiliad wedi'u cwblhau, ni chafodd yr un ohonynt sgôr sicrwydd isel. Fel rhan o'r broses ddilynol, dilynwyd chwe adolygiad a oedd wedi derbyn sgôr sicrwydd uchel neu ganolog i sicrhau bod y camau rhagorol wedi'u cwblhau.
- 4.3. Ers y diweddariad Archwilio Mewnol diwethaf ym mis Ionawr 2023, cymeradwywyd y papur ymgynghori ar adolygiad yr Uwch Dîm Arwain (SLT) ac o'r 1 Ebrill 2023; Mae Archwiliad Mewnol wedi symud draw i'r Gwasanaeth Cyllid ac Archwilio sydd newydd ei enwi a bydd yn adrodd i Steve Gadd S.151 swyddog.
- 4.4. Mae'r 12 mis diwethaf wedi gweld Archwiliad Mewnol yn cario o leiaf un swydd wag ar unrhyw adeg. Oherwydd y swyddi gwag hyn, aelod o staff yn sâl am bedwar mis a thri ymchwiliad arbennig, sydd wedi cymryd cryn dipyn o amser archwilio, mae wedi golygu nad ydym wedi gallu cwblhau'r Cynllun Archwilio ar gyfer 2022/23 ac felly, bydd yn cario dros nifer o adolygiadau i'r flwyddyn ariannol newydd.
- 4.5. Y swydd staffio bresennol yn y diweddariad ym mis Ionawr oedd Archwiliad Mewnol wedi penodi Prif Archwilydd newydd ac roedd y ddwy swydd Uwch Archwilydd wedi'u trosi i Archwilwyr Llwybr Gyrfa ac wedi eu llenwi. Golygai hyn erbyn canol Chwefror byddai Archwiliad Mewnol yn cael ei gyflenwad llawn o staff. Yn anffodus, ar ôl dim ond pythefnos, ymddiswyddodd y Prif Archwilydd, gan adael swydd wag. Roedd y swydd hon wedi bod yn anodd i'w llenwi ar y ddau achlysur blaenorol roedd wedi cael ei hysbysebu. Ar ôl trafodaethau gyda'n harbenigwr Adnoddau Dynol, mae'r swydd wedi ei newid i Lwybr Gyrfa - bydd y Prif Archwilydd a'r cyfweiliadau yn cael eu cynnal ar y 27 Ebrill.

- 4.6. Mae'r tîm Archwilio Mewnol yn parhau i symud ymlaen ymdrechion gwrth-dwyll rhagweithiol. Mae Archwiliad Mewnol wedi bod yn rhan o dri ymchwiliad sy'n deillio o chwythu'r chwiban, sydd wedi effeithio ar y cynnydd ar ddarparu gwaith sicrwydd. Mae'r ddau honiad cyntaf wedi cael eu hymchwilio ac mae argymhellion i reolaethau mewnol gael eu rhoi ar waith neu eu cryfhau wedi eu cytuno. Mae'r trydydd honiad yn cael ei ymchwilio ar hyn o bryd.
- 4.7. Mae archwilio mewnol yn monitro perfformiad mewn perthynas â mynd i'r afael â gweithredoedd sy'n deillio o adolygiadau archwilio. Cyfrifoldeb y rheolwyr yw mynd i'r afael â'r camau gweithredu a chofnodi'r cynnydd ar y system rheoli perfformiad (Verto). Mae Archwilio Mewnol yn parhau i wneud 'dilyniant' ac adroddiadau ar y cynnydd wrth weithredu cynlluniau gweithredu sy'n deillio o archwiliadau sicrwydd isel i sicrhau bod gwelliannau angenrheidiol yn cael eu gwneud.
- 4.8. Mae'r archwiliad a gytunwyd ar gamau sydd wedi'u gweithredu gan ffigwr y gwasanaeth wedi'u gadael yn wag oherwydd ar hyn o bryd Nid yw adolygiadau ysgolion wedi'u nodi ar Verto sy'n golygu nad ydym yn codi'r holl gamau gweithredu ac yn ail, rydym wedi nodi nad yw pob Gwasanaeth yn diweddarau eu statws gweithredu ar Verto. Er mwyn casglu'r holl wybodaeth sydd ei angen, mae'r Prif Archwilydd Mewnol yn cynnig adolygu sut mae Archwilio Mewnol yn casglu'r wybodaeth ar hyn o bryd a beth sydd angen ei wneud wedyn i sicrhau bod yr holl wybodaeth yn cael ei chipio wrth symud ymlaen.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

- 5.1. Nid oes angen penderfyniad gyda'r adroddiad hwn. Does dim cyfraniad uniongyrchol at Flaenoriaethau Corfforaethol, ond bydd rhai prosiectau yn y cynllun archwilio yn adolygu meysydd Blaenoriaeth Gorfforaethol a byddant yn rhoi sicrwydd ynghylch eu cyflawni.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

- 6.1. Ddim yn berthnasol – does dim penderfyniad na chostau ynghlwm â'r adroddiad.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

7.1. Ddim yn berthnasol – nid oes angen penderfyniad na chynnig am newid yn yr adroddiad hwn

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

8.1. Dim angen

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1. Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol ynghlwm â'r adroddiad hwn.

10. Beth yw'r risgiau ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Is-bennawd (dileer fel y bo'n briodol)

10.1. Pe na bai digon o waith archwilio yn cael ei gwblhau yn ystod y flwyddyn, mae risg na all y Prif Archwilydd Mewnol dynnu ar ddigon o sicrwydd i gyhoeddi barn flynyddol gyflawn yn unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae archwiliadau yn cael eu blaenoriaethu i roi sylw i lywodraethu, rheoli risg a rheolaethau mewnol a bydd cwmpas ar gyfer yr archwiliadau hyn yn canolbwyntio ar risgiau allweddol.

11. Pŵer i wneud y penderfyniad

11.1. Ddim yn berthnasol – nid oes penderfyniad angenrheidiol gyda'r adroddiad hwn.

Internal Audit Update

April 2023

Contents

Contents	2
Internal Audit Reports Recently Issued.....	3
Revenues and Benefits Phase 2 - February 2023.....	4
ALN - February 2023.....	5
Ysgol Dewi Sant – March 2023.....	5
Financial Systems - Payroll - March 2023.....	7
Financial Systems – Accounts Payable - March 2023.....	8
Financial Systems - Treasury Management - March 2023.....	9
Financial Systems - Budgetary Control - March 2023.....	10
WAO reports update for 2022/23.....	11
WAO reports update for 2023/24.....	11
Estyn reports update for 2022/23.....	12
CIW reports update for 2022/23.....	14
Other reports update for 2022/23.....	14
Progress in delivering the Internal Audit Assurance.....	14
Internal Audit FWP... ..	16
Progress with Counter Fraud Work.....	19
Referrals 2022/23	200
Internal Audit Performance Standards.....	211

Appendix 1 – Assurance Level Definition.....222

Internal Audit Reports Recently Issued

Since the last Internal Audit Update report in January 2023, Internal Audit has completed:

- Seven reviews and a full copy of each report has been circulated to members of the committee.
- All NFI data for the 2022-23 exercise has now been collected and we will be carrying out the data matching exercise during quarter 1.
- As part of the follow up process, six reviews that had been awarded a high or medium assurance rating have been followed up to ensure progress is being made on the outstanding actions.

The assurance given and number of issues raised for each review is summarised below:

Area of work	Assurance Level	Critical Issues	Major Issues	Moderate Issues
Revenues & Benefits Phase 2	High ●	0	0	0
ALN	High ●	0	0	0
Ysgol Dewi Siant	High ●	0	0	1
Financial Systems - Payroll	High ●	0	0	0
Financial Systems -Accounts Payable	High ●	0	0	1
Financial Systems – Treasury Management	High ●	0	0	0
Financial Systems – Budget Control	High ●	0	0	1

* Follow Up of audits previously awarded a low assurance rating. It should be noted that the updated opinion is based on the assumption that systems and controls as previously identified

during the original audit remain in operation and are being complied with in practice. The purpose of our follow up exercises is not to retest the operation of controls which have already been assessed, but to review how management has responded to the action plans following our initial work.

Revenues and Benefits Phase 2 – February 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 0

Processes for Council Tax, Business Rates, Sundry Debtors and Benefits continue to be effective with good system controls, regular reconciliations, quality assessment processes performed and clear separation of duties. The service uses digital communication and has strengthened their relationship with Citizens Advice.

The service has continued to administer a number of grants on behalf of the Welsh Government; examples include the cost-of-living schemes and winter fuel payments. The service identified a fraudulent application was paid, which was not identified during the routine pre-payments checks performed by software. Further enhancements to the system and associated controls have been implemented to prevent further fraudulent payments being process.

A review of Discretionary Housing Payments (DHP) process and testing of a sample of DHP applications confirmed that those payments made to claimants were eligible and in line with the guidance.

The service key performance indicators (KPIs) continue to maintain their amber status. However, the service anticipates potential challenges for 2023-24 KPIs, with the cost-of-living crisis which is likely to have a greater financial impact over Covid with less financial support for taxpayers.

The service has completed all audit actions, with the exception of one follow-up action from a previous audit (appendix 1), revised timescales have been provided, However, the service advised that due to additional pressures within the service this action may not be completed within the revised timescales provided.

ALN – February 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 0

Implementation of the ALNET (Wales) Act 2018, supported by regulations and the Additional Learning Needs (ALN) Code for Wales is progressing well. Governance arrangements are effective with clear roles and responsibilities for officers in place and up to date terms of reference are in place for the Teams around the School function. The team regularly communicate and engage with other stakeholders such as Estyn, GWE, Welsh Government representatives and Denbighshire County Council members.

Training has been provided and training materials are accessible on SharePoint to ALNCo, however not all ALNCo have attended relevant training. The service recognise that refresher training is required for schools, due to the timing of the original training provided. which includes sharing areas of good practice and having cluster training champions in place to provide training where necessary.

ALN referrals are recorded on the 'Eclipse' system and discussed with the Senior Leadership Team and the Governing Body where appropriate. Discussion with a sample of ALNCo confirmed there are good communication mechanisms in place within school clusters and with lead officers' other mechanisms for support and guidance as required.

The service is working with officers within Denbighshire's Information Communication Technology (ICT) department in developing a dashboard for a range of key performance indicators (KPIs) extracted from the eclipse system.

Ysgol Dewi Sant– March 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 1 Moderate ●

Since the pandemic, the school's governing body's priority is to ensure the school remains safe for staff and pupils, which has changed ways of working. They have adapted

mechanisms and processes where necessary to ensure the governing body and operations remains effective.

Our review identified effective controls in place for the governing body, with good record keeping; examples include detailed minutes and supporting paperwork. However, terms of reference are not in place for all sub-committees.

Declarations of Interests (DOI) were not received by all governors for 2021-22 but has now been addressed and are up to date for 2022-23. All governors require a DBS check in accordance with the 'Disclosure and Barring Service (DBS) Checks; Guidance for Governing Bodies in Denbighshire Schools'. Our testing identified that not all governors have completed the DBS checks and risk assessments are in place until the DBS process has been completed.

The governing body currently has three governor vacancies and are in the process of recruiting. Although the governing body perform an informal skills set analysis, this should be formally recorded to clearly identify any areas where further training and development is required. The chair, vice chair and clerk have completed appropriate training for their roles. Not all governors have completed the mandatory training, however, these governors are still within 12 months of starting in their post.

Governing body meetings have been held virtually, going forward the governing body will continue to hold meetings virtually. All the supporting documents, including agendas and minutes, are shared with the governors in advance of meetings.

All statutory policies are in place and are accessible to staff and governors in electronic and paper format. Although the Governing Body reviews the schools' policies, some policies are due to be reviewed; it would be beneficial to have a policy timetable in place to ensure policies are reviewed on a regular basis.

The school have prioritised Covid risks and issues as a replacement for reviewing the School Development Plan. The School Development Plan will now be reviewed and monitored following the pandemic.

The school uses corporate systems for processing income, purchasing and invoicing. There is appropriate separation of duty in place and regular reconciliations being performed. School fund certificates are audited annually and are up to date. Regular

monitoring of the budget is performed, this includes annual reviews of financial limits, staffing costs and the school's financial position. The latter is currently forecasting a surplus balance until 2023-24 and it is important for the school to maintain this surplus.

Works required on site are procured through the corporate buildings maintenance team who perform relevant checks of approved suppliers. Grant funding received by the school is monitored by the school and by the Council's finance officers to ensure compliance with relevant terms and conditions.

There are good security controls in place at the school including CCTV cameras on site, regular fire drills and visitors are required to 'sign in' when visiting the school.

Fire safety and health and safety assessments are also in place. ICT security arrangements appear to be effective; staff have individual usernames and passwords and all external devices are encrypted and password protected. The school maintain an asset register for all ICT equipment purchased.

Corporate carbon targets have been agreed to help the council become a Net Carbon Zero and Ecologically Positive Council and to reduce carbon emissions by 2030, which include purchasing of goods and services in the council's supply chain. However, the governing body was not aware of the agreed targets. Audit Wales' recent review of climate change within the council highlighted a lack of awareness of the agreed targets within schools. We confirmed that actions are already in the process of being implemented.

Financial Systems – Payroll – March 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 0

The review identified there were effective controls in place for the payroll function. Examples include detailed audit trail for a change to staff records on the system as well as regular reconciliations, which are performed before each pay cycle. Testing performed confirmed payroll processes such as new starter, leavers and deductions continue to be effective.

Documented procedures are in place, which are accessible to the payroll team. Procedures include user guidance for key processes, such as pay cycle checks and variances in relation to additional payments.

A review of the access list for the payroll system confirmed controls are effective, where access to the payroll system is appropriate based on specific job roles and tasks performed.

Staff have a clear understanding of their role and have access to appropriate training opportunities. Staff are required to complete Declaration of Interest (DOI) forms periodically to ensure controls can be implemented to restrict access to data where required.

Since our last review of payroll there have been some minor changes in the structure, which have not impacted on the operational function of the team where controls and processes have continued to be robust.

Financial Systems – Accounts Payable – March 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 1 Moderate ●

The review of Accounts Payable, which included reviewing system controls and processes confirmed arrangements continued to be effective. There is a clear separation of duty for processes performed and a declaration of interest form been completed by every member of the team where there are connections to creditors. Duplicate payment software is working well in identifying duplicate payments, Sample testing of duplicate payments, duplicate suppliers and emergency payments confirmed system controls are robust.

Comprehensive procedure documents are in place, which are reviewed where there are changes in software or legislation. The documents are accessible to staff on the function's shared drive, which provides sufficient business continuity. We observed a number of documents on the shared drive, which had not been modified for a number of years. General housekeeping of all policies and procedures on this drive is advised. (See Risk Issue 1).

The NFI data matches will be reviewed by Internal Audit during the summer, where the results will be reported back to NFI accordingly.

Since our last review, there have changes in the reporting lines for the Accounts Payable function which has not impacted on the operational processes.

Financial Systems – Treasury Management – March 2023

High Assurance ● Number of Risk Issues: 0

The review confirmed arrangements continue to be effective. Detailed procedures are in place for treasury management processes, which are accessible to the team to provide sufficient succession planning and ensure that completed transactions comply with the organisation's agreed lending and investment policies. Although policies have been reviewed regularly it is not always clear when they were last reviewed. We advise that policies record date of review and when next review is due. From our testing we confirmed that treasury management transactions were in line with organisation's policies and procedures, correct and bona fide, recorded correctly and promptly and regularly reconciled.

A review of relevant committees and supporting documentation confirmed effective communication mechanisms are in place for treasury management. Quarterly strategy meetings are held with Independent Treasury Management advisors to discuss treasury management associated risks and seek guidance where necessary. From reviewing supporting minutes there was evidence of discussions held, recommendations provided and regular reviews of risks.

There are robust controls in place for treasury management processes, including separation of duty for officers involved in the treasury management deals. A schedule for performing treasury management deals is in place ensuring staff have the relevant knowledge of various processes to maintain business continuity. Authorisation levels for the Logotech system used for treasury management transactions are regularly reviewed. We noted there is currently only one user who can set up and maintain user access on the Logotech system. To strengthen business continuity, it would be advantageous to have a

second user to maintain continuity in the event of absence, retirement etc. The service already recruited an officer for when the Capital Finance Manager retires to minimise disruption to the service.

Financial Systems – Budgetary Control – March 2023

High Assurance ●

Number of Risk Issues: 1 Moderate ●

Our review identified effective controls in place for the monitoring of the council's budget, both revenue and capital. There are clear guidelines in place which details individual responsibilities and reporting mechanisms, examples include the Council's Constitution and Financial Regulations., The Financial Regulations are reviewed regularly and are due to be reviewed in March 2023. However, there are no documented procedures in place for the processes for the general day-to-day budget monitoring.

A review of relevant committees and supporting documentation confirmed effective communication mechanisms are in place for budget monitoring. Examples include regular meetings between finance officers and services, where emerging issues or risks are escalated to the appropriate officers and committees as required, monthly budget board meetings, monthly budget reports submitted to County Council and Full Council for approval. It was also evident that reserves and the Medium Term Financial Plan are regularly discussed and included in the council's financial budgets.

The service identified a risk in relation to the economic and financial environment, which could have a significant impact on services and reduce income. The project management system needs to update regularly to ensure the risk is reviewed and monitored periodically.

Audit Wales' recent review of DCC's financial sustainability assessment suggested a need for better alignment of budgets and operational activity. We confirmed that actions have already been implemented and will be reviewed in the next audit.

WAO reports update for 2022/23

Review	Start Date	Date Report out	Report status	Link to report
Financial Statement Audit	27 th June 2022	September 2023		
Assurance and Risk Assessment	On-going throughout the year	End of January 2023	Meeting took place on 26 January 2023	 JARA Workshop Presentation Denbig
Cross-sector review focusing on the flow of patients out of hospital	October 2022	May 2023		
Corporate Support Function	15 th August 2022	April 2023	Draft	
Annual Audit Summary	Annual Report	March 2023	Draft	
'Together we can' Community resilience and self-reliance	All Wales Review	January 2023	Final	https://www.audit.wales/sites/default/files/publications/Together_we_can_Community_resilience_and_self_reliance_English_2.pdf
Digital Inclusion in Wales	All Wales Review	March 2023	Final	https://www.audit.wales/sites/default/files/publications/digital-inclusion-eng.pdf

WAO reports update for 2023/24

Review	Start Date	Date Report out	Report status	Link to report
Digital Strategy Review				
Examination of the Setting of Well-being Objectives by Denbighshire County Council				

Internal Audit Update –April 2023

Review	Start Date	Date Report out	Report status	Link to report
Use of Performance Information – Service User Perspective and Outcomes				

Estyn visits / reports update for 2022/23

Area of work	Assurance Level	Critical Issues	Major Issues	Moderate Issues
Christ the Word	16/05/22	20/07/22	Special Measures	https://www.estyn.gov.wales/provider/6635902
Ysgol Uwchradd Glan Clwyd	May 2022		LA to review	https://www.estyn.gov.wales/system/files?file=2022-
Ysgol Llywelyn	June 2022		No Follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files?file=2022-
Denbigh High School	27/09/22	N/A	N/A	N/A
Ysgol Y Castell	10/10/22		Not follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files/2022-
Rhyl High	17/10/22		No Follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files/2022-
Ysgol Borthyn	Oct 2022		No Follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files/2022-
Ysgol Carrog	Nov 2022		No Follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files?file=2023-

Internal Audit Update –April 2023

Area of work	Assurance Level	Critical Issues	Major Issues	Moderate Issues
Ysgol Caer Drewyn	Nov 2022		No Follow Up	https://www.estyn.gov.wales/system/files?file=2023-
Denbigh High School	Follow up due			
Christ the Word	Follow up due			
Prestatyn High School	06/02/23			
Denbighshire LA	06/02/23			
Denbigh High School	07 to 09 February 20223		Monitoring Visit	
Ysgol Penmorfa	13/02/23			
Ysgol Pendref	13/02/23			
Ysgol Gymraeg Pentrecelyn	27/02/23			

CIW reports update for 2022/23

Area Reviewed	Date of Review	Date Report Issued	Report Status	Link to Report
Dolwen Care Home	28 February 2022	April 2022		https://www.careinspectorate.wales/sites/default/files/inspection-reports/00009247-mgnd_c_27042022_e.pdf
Cysgod Y Gaer	30 March 2022	May 2022		https://www.careinspectorate.wales/sites/default/files/inspection-reports/00009248-hclp_c_05052022_e.pdf

Other reports update for 2022/23

Area Reviewed	Date of Review	Date Report Issued	Report Status	Link to Report
Joint Inspection of Child Protection Arrangements: Denbighshire County Council, Betsi Cadwaladr University Health Board, North Wales Police	February 2023			

Progress in Delivering the Internal Audit Assurance

Since the last Internal Audit update in January 2023, the consultation paper on the review of the Senior Leadership Team (SLT) has been approved and as of the 1 April 2023; Internal Audit has moved over to the newly named Finance and Audit Service and will report to Steve Gadd S.151 officer and HoS.

The current staffing position in the January update was Internal Audit had appointed a new Principal Auditor and the two Senior Auditor post had been converted to Career Pathway Auditors and had been filled. This meant by the middle of February Internal Audit would have its full complement of staff. Unfortunately, after just two weeks, the Principal Auditor resigned, leaving a vacancy. This post had been difficult to fill on the two previous occasions it had been advertised. After discussions with our HR specialist, the post has been changed to a Career Pathway – Principal Auditor and interviews will be taking place on the 27 April.

The last 12 months has seen Internal Audit carrying at least one vacancy at any one time. Due to these vacancies, a member of staff being off sick for four months and three special investigations, which have taken up a considerable amount of audit time, it has meant we have not been able to complete the Audit Plan for 2022/23 and will therefore, be carrying over a number of reviews into the new financial year.

A couple of audits have needed to be postponed due to legislative delays or other accepted factors, and a few audits are no longer required due to assurance provided by the council's external regulators. The table on the next page provides an update on progress against the Audit Plan for 2022/23.

Based on the work completed during 2022/23, the Chief Internal Auditor is satisfied that internal audit will have provided adequate coverage of corporate risks and services areas, together with assurances gained from elsewhere, to enable the Internal Audit Annual Report 2022-23 to provide assurance without any limitations.

Internal Audit Update –April 2023

Internal Audit FWP

Area of work	Current status	Assurance level	Critical issues	Major issues	Moderate issues	Comment
AONB Grant 2021/22	Complete	High ●	0	0	0	Annual accounts audit
Fostering	Not yet started					
Looked after children – Independent Reviewing Officer	Not yet started					
Programme & Project Management	Not yet started					
Liberty Protection Safeguards	Not yet started					
Procurement – pre tender stage	Not yet started					
Mediquip	Not yet started					
Rhuddlan Town Council 2022-23	Complete	N/a	N/a	N/a	N/a	Annual accounts audit
National Fraud Initiative	Complete	N/a	N/a	N/a	N/a	Annual accounts audit
Revenues & Benefits 2021/22	Complete	High ●	0	0	0	
Financial Services 2021-22	Complete	High ●	0	0	2	
Court of Protection	Not yet started					
Community Equipment Service	Not yet started					
Partnership Arrangements	Not yet started					
Youth Service	Not yet started					
Blue Badges	Process Review	N/a	N/a	N/a	N/a	To revisit and carry out a review in Q4 2023/24
Workforce Planning	Fieldwork					
Tackling Poverty	Not yet started					

Internal Audit Update –April 2023

Area of work	Current status	Assurance level	Critical issues	Major issues	Moderate issues	Comment
Equalities	Complete	Medium ●	0	0	3	
Asset Management	Not yet started					
IT Asset Management	Draft					
Health and Wellbeing	Not yet started					
Flood Risk Strategy	Not yet started					
Insurance	Scope					
Planning Applications	Not yet started					
Post 16 Education Grant	Not yet started					
Ysgol Brynhyfryd	Complete	High ●	0	0	2	
Ysgol Dewi Sant	Complete	High ●	0	0	1	
Ysgol Melyd	Complete	Medium ●	0	1	2	
Ysgol Hiraddug	Complete	High ●	0	0	2	
Ysgol Y Castell	Complete	High ●	0	0	1	
Ysgol Tremeichion	Complete	High ●	0	0	1	
Homelessness	Not yet started					
Financial Systems - Payroll	Complete	High ●	0	0	0	
Financial Systems - Accounts Payable	Complete	High ●	0	0	0	
Financial Systems – Treasury Management	Complete	High ●	0	0	1	
Financial Systems – Budget Control	Complete	High ●	0	0	0	
Revenues & Benefits 2022-23 Phase 1	Complete	High ●	0	0	0	
Revenues & Benefits 2022-23 Phase 2	Complete	High ●	0	0	0	
Cefndy Healthcare	Scope					
Risk Management	Not yet started					

Internal Audit Update –April 2023

Area of work	Current status	Assurance level	Critical issues	Major issues	Moderate issues	Comment
Highways Maintenance	Complete	Medium ●	0	0	4	
Health & Wellbeing	Scoping					
Commercial Waste	Complete	Medium ●	0	1	2	
Families First	Complete	High ●	0	0	0	
Community Safety Partnership	Complete	Medium ●	0	1	2	
Denbigh High School	Scope					
Esgob Morgan	Scope					
Bryn Clwyd and Gellifor	Complete	Medium ●	0	0	5	
Ysgol Carrog and Yagol Caer Drweyn	Complete	High ●	0	0	3	
Pentrecelyn	Scope					
Christchurch	Complete	High ●	0	0	2	
Christ the Word	Draft Report					
Library fees & charges	Not yet started					
Cash Collection	Scoped					
ALN	Scoped					
Direct Payments for Children 2 nd follow up	Complete	Medium ●	0	0	0	
Payment Card Industry – Data Security Standards 3 rd follow up	Complete	Medium ●	0	2	1	
Project Management: Queen’s Building 2 nd follow up	Complete	High ●	0	0	0	
Housing Support Grant	Scope					
Contract Management 3 rd Follow Up	Complete	High ●	0	11	1	1 Major, but significant progress made since the last follow up

Internal Audit Update –April 2023

Area of work	Current status	Assurance level	Critical issues	Major issues	Moderate issues	Comment
Exceptions, Exemptions and Variations from the Contract Procedure follow up	Not yet started					Service is still sorting out recruitment issue.
Support Budgets & Direct Payments: Adults 3 rd Follow Up	Complete	Medium ●	0	0	0	
Provision of Homeless Accommodation 3 rd Follow Up	Complete	High ●	0	9	7	1 Major & 1 Moderate, but significant progress made since the last follow up
Whistleblowing Investigation	Fieldwork	N/a	N/a	N/a	N/a	
Follow up audits	Ongoing	N/a	N/a	N/a	N/a	
School fund audits	Ongoing	N/a	N/a	N/a	N/a	

Progress with Counter Fraud Work

Counter fraud work carried out since the last internal audit update includes:

1. Providing advice on counter fraud to officers on request. This has included the emergency Covid-19 related grants for businesses. However, this work is now being replaced by the Cost of Living Crisis.
2. The National Fraud Initiative (NFI) data uploading exercise for 2022-23 has now been completed and work is scheduled to start reviewing the matches in quarter 1 of 2023/24 financial year.
3. Continue to assist Education Support with ensuring that schools continue to complete school fund certificates promptly.
4. The Strategy for the Prevention and Detection of Fraud, Corruption and Bribery and Fraud Response Plan was endorsed by Cabinet in September 2021. This is now available on the Council's website. E-learning is being developed to advise staff on what to do should they suspect fraud.

5. A template Counter Fraud Policy and procedural guidance has been produced for schools and the first training session was rolled out on the 19 January in conjunction with Education Support. The feed back has been very positive with over 90 people accessing the training on-line.
6. Alerts from the National Anti-Fraud Network (NAFN) reviewed with the relevant service and response taken accordingly.
7. Responding to whistle blowing responses and counter responses of concerns of potential fraud. Two of the three reviews have been completed and the third review is on-going.
8. Attendance at the North & Mid Wales Audit Partnership sub-group focusing on taking action to address the matters raised in the Audit Wales report 'Raising Our Game – Tackling Fraud in Wales' <https://www.audit.wales/publication/raising-our-game-tackling-fraud-wales>

Referrals 2022/23

While it is not Internal Audit's role to identify or investigate fraud, as this responsibility rests with management, Internal Audit keeps abreast of potential fraud from a view of ensuring that any governance, risk management or control weaknesses are addressed in line with Financial Regulations and the Strategy for the Prevention and Detection of Fraud, Bribery & Corruption.

Three allegations relating to potential fraud have been referred to Internal Audit during the financial year 2022/23. The first two allegations have been investigated and recommendations for internal controls to be put in place or strengthened have been agreed. The third allegation is currently being investigated.

Whistleblowing concerns are reported separately to Committee as part of the Annual Whistleblowing Report but are detailed above should there be an element relating to potential fraud.

Internal Audit Performance Standards

The table below shows Internal Audit's performance to date for 2022/23.

Performance Measure	Target	Current Performance
Send a scoping document before the start of every audit	100%	100%
Issue draft report within 10 days of the closing meeting	Average days less than 10	2.8 days
Issue final report within 5 days after agreeing the draft report and action plan	Average days less than 5	2.1 day
Percentage of audit agreed actions that have been implemented by services	75%	Please see explanation below

The audit agreed actions that have been implemented by service figure has been left blank because currently School reviews have not been entered on Verto which means that we are not picking up all actions and secondly, we have noted that not all Services are updating their action status on Verto. To gather all the information required, the Chief Internal Auditor is proposing to review how Internal Audit currently gather the information and what then needs to be done to ensure all information is captured going forward.

There have been a number of capacity issues over the last 12 months with staffing that has meant Internal Audit has not been able to complete all the reviews agreed for the financial year 2022/23. We are currently going through our fifth recruitment exercise due to the last Principal Auditor resigning in the second week. As this has proven to be a difficult position to fill, our HR specialist has provided advice to Internal Audit to put the vacancy out as a Career Pathway - Principal Auditor role and we are due to interview for the position on the 27 April.

Appendix 1 – Assurance Level Definition

Assurance Level	Definition	Management Intervention
High Assurance ●	Risks and controls well managed and objectives being achieved	Minimal action required, easily addressed by line management
Medium Assurance ●	Minor weaknesses in management of risks and/or controls but no risk to achievement of objectives.	Management action required and containable at service level. Senior management and SLT may need to be kept informed.
Low Assurance ●	Significant weaknesses in management of risks and/or controls that put achievement of objectives at risk.	Management action required with intervention by SLT.
No Assurance ●	Fundamental weaknesses in management of risks and/or controls that will lead to failure to achieve objectives.	Significant action required in a number of areas. Required immediate attention from SLT.

Risk Issue Category	Definition
Critical ●	Significant issues to be brought to the attention of SLT, Cabinet Lead Members and Governance and Audit Committee.
Major ●	Corporate, strategic and/or cross-service issues potentially requiring wider discussion at SLT.
Moderate ●	Operational issues that are containable at service level.

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad (oes/nac oes)	Awdur – swyddog cyswilt
14 Mehefin 2023					
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Craffu (os oes rhai)	Derbyn materion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu		Rhian Evans/ Karen Evans – Cydlynwyr Craffu
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol a Dderbyniwyd yn ddiweddar (os oes rhai)	Ystyried unrhyw adroddiad sydd wedi'i dderbyn		Nicola Kneale – Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio – Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol
	3	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol			Gwasanaethau Democraidd
		Adroddiadau			
	4	Adroddiad Rhannu Pryderon Blynyddol			Gary Williams - Swyddog Monitro
	5	Hunan-asesiad y Cyngor o'i Berfformiad			Emma Horan/ Nicola Kneale
	6	Adroddiad Blynyddol Adain Archwilio Mewnol			Prif Archwilydd Mewnol
	7	Datganiad Llywodraethu Blynyddol Drafft			Prif Archwilydd Mewnol
	8	Strategaeth Archwilio Mewnol 2023/24			Prif Archwilydd Mewnol
	9	Y Siarter Archwilio Mewnol 2023/24			Prif Archwilydd Mewnol

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad (oes/nac oes)	Awdur – swyddog cyswilt
	10	Adroddiad Blynyddol Drafft y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio (Bydd yr adroddiad hwn am y 2 flynedd diwethaf)	Cyflwyno adroddiad blynyddol Llywodraethu ac Archwilio i'r Cyngor Llawn		Gary Williams – Swyddog Monitro
26 Gorffennaf 2023					
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Craffu (os oes rhai)	Derbyn materion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu		Rhian Evans/ Karen Evans – Cydlynwyr Craffu
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol a Dderbyniwyd yn ddiweddar (os oes rhai)	Ystyried unrhyw adroddiad sydd wedi'i dderbyn		Nicola Kneale – Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio – Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor ar gynnydd Archwilio Mewnol		Prif Archwilydd Mewnol
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol			Gwasanaethau Democraidd
		Adroddiadau			
	5	Diweddariad ac Adolygu Rheoli'r Trysorlys			Pennaeth Cyllid – Steve Gadd
	6	Gweithdrefn Gwyno Gorfforaethol			Swyddog Cwynion Statudol a Chorfforaethol - Kevin

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad (oes/nac oes)	Awdur – swyddog cyswilt
					Roberts/ Swyddog Monitro - (Ann Lloyd - Rheolwr Atebol)
20 Medi 2023					
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Craffu (os oes rhai)	Derbyn materion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu		Rhian Evans/ Karen Evans – Cydlynwyr Craffu
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol a Dderbyniwyd yn ddiweddar (os oes rhai)	Ystyried unrhyw adroddiad sydd wedi'i dderbyn		Nicola Kneale – Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio – Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol
	3	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol			Gwasanaethau Democraidd
		Adroddiadau			
	5	Adroddiad Blynyddol Iechyd a Diogelwch Corfforaethol	Ystyried Rheolaeth Iechyd a Diogelwch yn CSDd yn ystod 2021-2022.		Rheolwr Iechyd a Diogelwch Corfforaethol – Gerry Lapington
	6	Adroddiad Diogelwch Tân	Derbyn adroddiad blynyddol ar y rhaglen Diogelwch Tân a'i pherfformiad.		Rheolwr Diogelwch Tân – Dawn Jones
	7	Cymeradwyo Datganiad Cyfrifon 2021/22	Derbyn y cyfrifon archwiliedig	Oes	Pennaeth Cyllid – Steve Gadd

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)		Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad (oes/nac oes)	Awdur – swyddog cyswilt
	8	Adroddiad Archwilio Cyfrifon 2021-22			Pennaeth Cyllid – Steve Gadd
	9	Datganiad Cyfrifon Drafft 2022/23			Pennaeth Cyllid – Steve Gadd
22 Tachwedd 2023					
	1	Materion a Gyfeiriwyd gan y Pwyllgorau Craffu (os oes rhai)	Derbyn materion a godwyd gan y Pwyllgorau Craffu		Rhian Evans/ Karen Evans – Cydlynwyr Craffu
	2	Adroddiadau Rheoleiddio Allanol a Dderbyniwyd yn ddiweddar (os oes rhai)	Ystyried unrhyw adroddiad sydd wedi'i dderbyn		Nicola Kneale – Pennaeth Gwasanaeth Dros Dro, Gwella Busnes a Moderneiddio – Rheolwr Tîm Cynllunio Strategol
	3	Diweddariad Archwilio Mewnol	Darparu'r wybodaeth ddiweddaraf i'r pwyllgor ar gynnydd Archwilio Mewnol		Archwilio Mewnol
	4	Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol			Gwasanaethau Democraataidd
		Adroddiadau			
	5	Y diweddaraaf am broses y gyllideb			Pennaeth Cyllid – Steve Gadd
	6	Cofrestr Risgiau Corfforaethol: Adolygiad Medi 2023	Adolygu'r risgiau sy'n wynebu'r Cyngor a'n		Iolo McGregor/Heidi Barton-Price

Cyfarfod	Eitem (Disgrifiad / Teitl)	Pwrpas yr adroddiad	Angen penderfyniad (oes/nac oes)	Awdur – swyddog cyswilt
		datganiad archwaeth risg		

EITEMAU'R DYFODOL			
	1	Y diweddaraf am Gomisiynu Lleoliadau Cartref Gofal Pobl Hŷn	Nicola Stubbins – i gyflwyno adroddiad i'r pwyllgor pan fydd y wybodaeth ar gael
	2	Carbon-sero Net	Helen Vaughan-Evans
	3	Adroddiad dilynol – Archwilio Mewnol – Eithriadau	Prif Archwilydd Mewnol i ddiweddarau aelodau ar ôl yr adroddiadau Archwilio Mewnol
	4	Prosiectau Cyfalaf – Adroddiad Arian At Raid	Pennaeth Cyllid – Steve Gadd

Tudalen 41

Sylwer: Nid yw union ddyddiad cyhoeddi adroddiadau achlysurol gan e.e. Swyddfa Archwilio Cymru neu Adroddiadau Blynyddol yr Ombwdsmon yn hysbys ar hyn o bryd. Bydd dyddiad yn cael ei neilltuo ar eu cyfer cyn gynted ag y bo'n ymarferol.

Dyddiad Diweddarau: 15/3/2023 SJ

Mae tudalen hwn yn fwiadol wag

Cyngor Sir Dinbych

Cynllun Archwilio Amlinellol 2023

Tudalen 43

Blwyddyn archwilio: 2022-2023

Dyddiad cyhoeddi: Mawrth 2023

Paratowyd y ddogfen hon yn rhan o waith a berformiwyd yn unol â swyddogaethau statudol. Ceir rhagor o wybodaeth yn ein [Datganiad o Gyfrifoldebau](#).

Archwilio Cymru yw'r enw cyfunol anstatudol ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân y mae gan bob un ohonynt eu swyddogaethau cyfreithiol eu hunain. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol ac nid oes ganddi unrhyw swyddogaethau.

Ni dderbynnir unrhyw gyfrifoldeb gan yr Archwilydd Cyffredinol, staff Swyddfa Archwilio Cymru na, pan fo hynny'n gymwys, yr archwilydd penodedig mewn cysylltiad ag unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog neu weithiwr arall yn eu rhinwedd unigol nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, gan gynnwys ymgynghori â thrydydd partiön perthnasol. Mewn cysylltiad â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru, Swyddfa Archwilio Cymru a, pan fo hynny'n berthnasol, yr archwilydd penodedig yn drydydd partiön perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu aildefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn swyddog.gwybodaeth@archwilio.cymru.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

This document is also available in English.

Ynglŷn ag Archwilio Cymru

Ein nodau:

Sicrhau

pobl Cymru bod arian
cyhoeddus yn cael ei
reoli'n dda

Egluro

sut mae arian
cyhoeddus yn cael
ei ddefnyddio i
ddiwallu anghenion

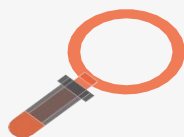
Ysbrydoli

a grymuso'r sector
cyhoeddus yng
Nghymru i wella

Tudalen 45

Ein huchelgeisiau:

Manteisio'n llawn
ar ein persbectif
unigryw, ein
harbenigedd a
dyfnder ein

Cryfhau ein safle
fel llais
awdurdodol,
dibynadwy
ac annibynnol

Cynyddu ein
hamlygrwydd,
ein dylanwad a'n
perthnasedd

Bod yn sefydliad
enghreifftiol i'r
sector cyhoeddus
yng Nghymru a thu
hwnt

Cynnwys

	Cyflwyniad	5
	Ffioedd a'r tîm archwilio	7
Tudalen 46	Llinell amser archwilio	8
	Ansawdd archwilio	9
	Atodiad 1—y newidiadau allweddol i ISA315 a'u heffaith	10

Cyflwyniad

Mae'r Cynllun Archwilio Amlinellol yn nodi fy nghyfrifoldebau statudol fel eich archwilydd allanol ac i gyflawni fy rhwymedigaethau o dan y Cod Ymarfer Archwilio. Mae hefyd yn nodi manylion fy nhîm archwilio a dyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni gweithgareddau ac allbynnau arfaethedig fy nhîm archwilio. Rwyf yn bwriadu rhannu Cynllun Archwilio Manwl yn ddiweddarach eleni ar ôl imi gwblhau fy ngwaith cynllunio. Bydd yn nodi fy ffi archwilio amcangyfrifedig a'r gwaith y mae fy nhîm yn bwriadu ei wneud i fynd i'r afael â'r risgiau archwilio a nodwyd a meysydd allweddol eraill y canolbwyntir arnynt wrth gynnal archwiliadau yn ystod 2023.

Tudalen 47

Fy nghyfrifoldebau archwilio

Rwyf yn cwblhau gwaith bob blwyddyn er mwyn cyflawni'r dyletswyddau canlynol:

- rwyf yn archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Dinbych i sicrhau y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.
- rhaid i Gyngor Sir Dinbych roi trefniadau ar waith i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, ac mae'n rhaid imi fod wedi fy modloni ei fod wedi gwneud hyn.
- mae angen i Gyngor Sir Dinbych gydymffurfio â'r egwyddor datblygu cynaliadwy wrth bennu a chymryd camau i gyflawni ei amcanion llesiant. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y mae'n gwneud hyn.

Adrian Crompton
Archwilydd
Cyffredinol Cymru

Archwiliad o'r datganiadau ariannol

Mae'n ofynnol imi gyflwyno tystysgrif ac adrodd ar eich datganiadau ariannol sy'n cynnwys barn ar eu 'gwirionedd a'u tegwch' ac asesiad ynghylch a yw'r Adroddiad Naratif a'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol yn cael ei baratoi yn unol â Chod y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r canllawiau perthnasol ac yn gyson â'ch datganiadau ariannol a'm gwybodaeth am yr Awdurdod.

Yn ychwanegol at fy nghyfrifoldebau dros archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, rwyf hefyd yn gyfrifol am:

- ardystio ffurflen i Lywodraeth Cymru sy'n darparu gwybodaeth am Gyngor Sir Dinbych i gefnogi'r gwaith o baratoi Cyfrifon Llywodraeth Gyfan;
- ymateb i gwestiynau a gwrthwynebiadau ynghylch y cyfrifon oddi wrth etholwyr lleol (codir ffioedd ychwanegol am y gwaith hwn, os bydd angen);
- archwilio cyd-bwyllgor Cyngor Sir Dinbych; ac
- ardystio nifer o hawliadau am grantiau a ffurflenni grant fel y cytunwyd gyda'r cyrff cyllido.

Tudalen 48

Nid wyf yn ceisio cael sicrwydd llwyr ynghylch gwirionedd a thegwch y datganiadau ariannol a'r nodiadau cysylltiedig ond rwy'n mabwysiadu cysyniad perthnasedd. Fy mwriad yw nodi camddatganiadau sylweddol, hynny yw, y rhai hynny a all gamarwain darllynydd y cyfrifon. Bydd y lefelau yr wyf i'n barnu bod y camddatganiadau yn berthnasol yn cael eu hadrodd ichi yn fy Nghynllun Archwilio Manwl.

Byddaf hefyd yn cyflwyno adroddiad drwy eithriad ar nifer o faterion a nodir yn fanylach yn ein [Datganiad o Gyfrifoldebau](#).

Gwaith archwilio perfformiad

Rwyf yn cynnal rhaglen o waith archwilio perfformiad i gyflawni fy nyletswyddau fel Archwilydd Cyffredinol mewn cysylltiad â gwerth am arian a datblygu cynaliadwy.

Bydd fy rhaglen archwilio perfformiad lleol yn parhau i gael ei darparu drwy gyfuniad o Brosiect Asesu Sicrwydd a Risg, prosiectau lleol pwrpasol a phrosiectau thematig sy'n archwilio'r risgiau sy'n gyffredin i bob cyngor.

Ffioedd a'r tîm archwilio

Tudalen 49
Ym mis Ionawr 2023, cyhoeddais y cynllun ffioedd am y flwyddyn, a gymeradwywyd gan Bwyllgor Cyllid y Senedd. Mae'n nodi fy nghyfraddau ffioedd ac mae hefyd yn tynnu sylw at effaith safon archwilio ddiwygiedig Safon Ryngwladol ar Archwilio 315 ar fy null archwilio ariannol. Nodir rhagor o fanylion am y safon archwilio ddiwygiedig a'r hyn y mae'n ei olygu i'r archwiliad yr ymgymeraf ag ef yn **Atodiad 1**.

Byddaf yn rhoi amcangyfrif o'ch ffi yn fy Nghynllun Archwilio Manwl yn ystod Haf 2023, ar ôl imi gwblhau fy asesiad risg manwl.

Eich tîm ymgysylltu:

Matthew Edwards	Cyfarwyddwr Ymgysylltu a Chyfarwyddwr Archwilio
Mike Whiteley	Rheolwr Archwilio (Archwilio Ariannol)
Carwyn Rees	Rheolwr Archwilio (Archwilio Perfformiad)
I'w gadarnhau	Arweinydd Archwilio (Archwilio Ariannol)
Gwilym Bury	Arweinydd Archwilio (Archwilio Perfformiad)

Mae'r unig fygythiadau hysbys i annibyniaeth y mae angen i mi eu dwyn i'ch sylw yn ymwneud â Matthew Edwards, (y Cyfarwyddwr Ymgysylltu) ac aelod o'r tîm, gan fod gan y ddau berthynas a gyflogir gan y Cyngor. O ganlyniad, ni fyddant yn rhan o unrhyw waith mewn perthynas â'r gwasanaethau perthnasol ac ni chaiff ganiatâd ond ar ôl asesiad risg.

Llinell amser archwilio

Nodwn isod ddyddiadau allweddol ar gyfer cyflawni ein gwaith archwilio a'n hallbynnau arfaethedig.

Tudalen 50

Allbwn arfaethedig	Gwaith a wnaed	Cwblhau'r adroddiad
Cynllun Archwilio Amlinellol 2023	Chwefror i Fawrth 2023	Mawrth 2023
Cynllun Archwilio Manwl 2023	Mawrth i Orffennaf 2023	Gorffennaf 2023
Gwaith archwilio datganiadau ariannol: <ul style="list-style-type: none">• Archwiliad o'r Adroddiad Datganiadau Ariannol• Barn ar y Datganiadau Ariannol.	Mehefin i Dachwedd 2023	Tachwedd 2023
Gwaith archwilio perfformiad: <ul style="list-style-type: none">• Asesiad Sicrwydd a Risg• Adolygiad thematig—comisiynu a rheoli contractau• Adolygiad thematig—cynaliadwyedd ariannol mewn llywodraeth leol• Safon Ansawdd Tai Cymru	Trafodir amserlenni ar gyfer prosiectau unigol gyda chi a manylir arnynt yng nghyfarwyddiadau'r prosiectau penodol a gynhrychir ar gyfer pob archwiliad.	

Ansawdd archwilio

Mae fy ymrwymiad i ansawdd archwilio yn Archwilio Cymru yn absoliwt.

Credaf fod ansawdd archwilio yn ymwneud â gwneud pethau'n iawn y tro cyntaf.

Defnyddiwn fodel tair llinell sicrwydd i ddangos sut yr ydym yn cyflawni hyn.

Rydym wedi sefydlu Pwyllgor Ansawdd Archwilio i gydgyssylltu a goruchwyllo'r trefniadau hynny. Gwnawn ein gwaith yn ddarostyngedig i graffu annibynnol gan yr Adran Sicrhau Ansawdd¹ ac mae ein Cadeirydd yn gweithredu fel cyswllt ar ansawdd archwilio i'n Bwrdd. Am fwy o wybodaeth gweler ein [Hadroddiad Ansawdd Archwilio 2022](#).

Tudalen 51

Ein Pobl

Ffurir y llinell sicrwydd gyntaf gan ein staff a'n rheolwyr sy'n gyfrifol yn unigol ac ar y cyd am gyflawni'r safonau o ansawdd archwilio yr ydym yn dyheu amdanynt.

- Dewis y tîm cywir
- Defnyddio arbenigwyr
- Goruchwyllo ac adolygu

Trefniadau ar gyfer sicrhau ansawdd archwilio

Ffurir yr ail linell sicrwydd gan y polisïau, yr offer, y ddysg a'r datblygiad, y canllawiau, a'r arweinyddiaeth a ddarparwn i'n staff i'w cefnogi i gyrraedd y safonau ansawdd archwilio hynny.

- Rhaglen archwilio
- Moeseg
- Canllawiau
- Diwylliant
- Dysgu a datblygu
- Arweinyddiaeth
- Cymorth technegol

Sicrwydd annibynnol

Ffurir y drydedd linell sicrwydd gan y gweithgareddau hynny sy'n rhoi sicrwydd annibynnol dros effeithiolrwydd y ddwy linell sicrwydd gyntaf.

- Adolygiadau Rheoli Ansawdd Ymgysylltu
- Adolygiadau â thema
- Adolygiadau oer
- Dadansoddi'r achos sylfaenol
- Adolygiad gan gymheiriaid
- Y Pwyllgor Ansawdd Archwilio
- Monitro allanol

¹ Yr Adran Sicrhau Ansawdd yw Adran Sicrhau Ansawdd Sefydliad Cyfrifwyr Siartredig Cymru a Lloegr.

Atodiad 1—y newidiadau allweddol i ISA315 a'r effaith bosibl ar eich sefydliad

Tudalen 52

Newid allweddol	Effaith bosibl ar eich sefydliad
Gweithdrefnau adnabod ac asesu risg manylach a mwy helaeth	<p>Efallai y bydd eich tîm cyllid ac eraill yn eich sefydliad yn cael nifer fwy o ymholiadau gan ein timau archwilio yn ystod y broses o gynllunio'r archwiliad. Gallai ceisiadau am wybodaeth gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none">• gwybodaeth am fodel busnes eich sefydliad a sut y mae'n integreiddio'r defnydd o dechnoleg gwybodaeth (TG);• gwybodaeth am broses asesu risgiau eich sefydliad a sut mae eich sefydliad yn monitro'r system rheoli mewnol;• gwybodaeth fanylach am sut y caiff trafodiadau eu dechrau, eu cofnodi, eu prosesu, a'u hadrodd. Gallai hyn gynnwys y gallu i gael gafaél ar ddogfennaeth ategol fel llawlyfrau polisïau a gweithdrefnau;• trafodaethau manylach â'ch sefydliad i gefnogi asesiad o risg cynhenid y tîm archwilio.
Cael gwell dealltwriaeth o amgylchedd eich sefydliad, yn enwedig mewn cysylltiad â TG	<p>Efallai y bydd eich sefydliad yn cael mwy o ymholiadau i gynorthwyo'r tîm archwilio i ddeall yr amgylchedd TG. Gallai hyn gynnwys gwybodaeth am:</p> <ul style="list-style-type: none">• cymwysïadau TG sy'n berthnasol i adrodd ariannol;• y seilwaith TG ategol (ee y rhwydwaith, cronfeydd data);• prosesau TG (ee rheoli newidiadau i raglenni, gweithrediadau TG);• y personél TG sy'n ymwneud â'r prosesau TG.

Newid allweddol	Effaith bosibl ar eich sefydliad
	<p>Efallai y bydd angen i dimau archwilio brofi'r rheolaethau TG cyffredinol a gallai hyn ei gwneud yn ofynnol cael tystiolaeth archwilio fanylach ar weithredu rheolaethau TG yn eich sefydliad.</p> <p>Ar rai archwiliadau, gallai ein timau archwilio gynnwys arbenigwyr archwilio TG i'w cynorthwyo i wneud eu gwaith. Efallai y bydd angen i'n harchwilwyr TG ymgysylltu ag aelodau o'ch tîm TG nad ydynt wedi bod yn rhan o'r broses archwilio o'r blaen.</p>
<p>Gofynion uwch yn ymwneud ag arfer amheuaeth broffesiynol</p>	<p>Gallai ein timau archwilio wneud ymholiadau ychwanegol os ydynt yn nodi gwybodaeth yr ymddengys i wrth-ddweud yr hyn y maent eisoes wedi ei ddysgu yn yr archwiliad.</p>
<p>Gellir cyflwyno asesiadau risg ar raddfa fwy, gan ddibynnu ar natur a chymhlethdod y corff a archwilir</p>	<p>Bydd disgwyliadau'r tîm archwilio ynghylch ffurfioldeb polisïau, gweithdrefnau, prosesau, a systemau eich sefydliad yn dibynnu ar gymhlethdod eich sefydliad.</p>
<p>Gallai timau archwilio wneud mwy o ddefnydd o dechnoleg wrth gynnal eu harchwiliad</p>	<p>Gallai ein timau archwilio wneud defnydd o offer awtomataidd a thechnegau megis dadansoddi data wrth gynnal eu harchwiliad. Gallai ein timau ofyn am wybodaeth wahanol neu wybodaeth mewn fformat gwahanol i'r archwiliadau blaenorol fel y gallant gyflawni eu gweithdrefnau archwilio.</p>

Mae tudalen hwn yn fwiadol wag